

Láng-ember, tisztaság

Ha elmegyek a Farkasréti Temetőbe (és sokszor elmegyek) mindig megkeresem Marx György sírját. Állok sírköve előtt merengve, szívre szorított kezekkel, a hiány-csönd buborékában, mint egy tetőtelen ősi rom-templomban és titáni kék virág az ég, vagy a sziszegve néma hóhullás kristálypíhéi szempilláimon. Mint a megfagyott könnyek. Hiszen testvérem volt az emberi megvalósultságban. Költő, aki fizikus. Marx György. Láng-ember volt, tisztaság! Zseniális mámor és kötöttség, akit hatalmas sziklatömbökkel, rettenetes meteorit-ütésekkel vert a fájdalom. Szíve nehéz meteorit-bechapódásokkal kráteres, mint a Földgolyó vagy más, titkosabb, mert ismeretlenebb égitestek. Akár a feketehimlős gyerekefj, ha kopaszra nyírják: sebhely-pörse-néses golyó, bőrsüllyedés-pénzecskekkel behálózott. Marx György. Férfi volt, szikár, izgatott, örökké magas hőmérsékletű, szájában a láthatatlan sors-hőmérővel, tudást-habzsoló, tudást jövővé alakító, mint méhbögyben a virágpórt a méh, hogy aztán az idő viasz-celláiba öklendje, így adva táplálékot a jövőnek meg az ifjúság-szerelemnek. Könnyezni is tudó tiszta láng volt, többszínű égés-mámor, mint a gyertyaláng, aminek fölfelé ágaskodó lánzsalapja többszínű mámor: kívül a szélén ezüstcsipkeolvadás-szegély, beljebb citromsárga, középen karcsú narancs-szív hópára-erőlebegés. És kíváncsi és gyors volt, fejét izgatottan forgató, mint a legszebb énekesmadár: fizikus-költő. Egyik szeme, mint a színezett jég, megfagyott szivárvány, másik szemében az értelem, szeretet, bizalom, mindenség-mohó kozmikus tudás, féltékeny félelem lángliliomai nőttek, az örök jelenlét hűséges csillagai, örvénytűz ősga-

laxisok. Marx György! Egy-testű két alak, akit nem a fájdalom győzött le, mítoszi kentaurként, de az emberlényt fölhabáló betegség, amikor kőhabbá fölforrnak a gyötrődő árva testben a sejtek, molekulák, atomok. Egymáshoz voltunk kötözve, mint a titok a titokkal. Elvitt Paksra, az atomerőmű méhburkáig másztunk, s azt mondta a gigászi szívdobogás mellett állva: „Csillagláng, szupernóva-tűz lobog itt bent!” Bemutatott Teller Edének, Wigner Jenőnek, Gábor Dénesnek. Mert öröm-adó is volt, roppant vállalkozó és szerény szigorú jóság. Szent szeretet. Szent mániája volt: az ifjúság, a tanítás és a jövő. Látomásos képzelete többet akart tudni, szebbet akart hinni a világegyetemről, mint amit az Egyetemes Természetről a fizikus, a tudós megtudhat. Akár a költő. A Van-on túl a Minden-más-is-lehetséges volt egyik hite. A másik a sorsképző, légy szemként kazettásan összetett látomás-szomjúság és kíváncsiságirgalom. Könyv, ami még életében megjelent: azt mind olvastam. Ezért aztán sokat kérdeztem tőle. És mindig felelt, mint a jó tanító, türelmes tanár. Mert felelni-kész, felelni-tudó is volt. Marx György! Ez a halála utáni gyűjtemény sem ismeretlen nekünk. Nem rejtelmes titok-tető. De titok-magyarázó szépség. És ugyanakkor szerelemmel illatos is, mint egy gyönyörű óriás rózsakert. Felismeréskövetelő elvi hűsége íratta vele ezeket a tanulmányokat, ismeretnövesztő gondolat-gyűrűzéseket, tudást-terjesztő fényoszóró-sugárkéveket. Mert ha már nem tudjuk, hogyan csinálta az Isten, legalább azt tudjuk, mit is képzelünk róla. Szolgálat és szeretet volt az élete. Elemi egység! Mert szolgálat volt és hűség: Marx György. Igen, mert Marx György volt! Nemcsak tudni, de tudatni is akart. Az volt Ő: a Mindenség hűségese, alázatos természet-tisztelet, ember-tisztelet és lét-tisztelet. Most meg nélküle egyedül vagyunk. Ahogy Ő is egyedül van a földben.

Juhász Ferenc